

ne, potem ga ne zadene samo kazen, odločena tem prestopkom, nego pokorjen bode tudi po kazenskih določilih o upornosti in protivljenji uradnim služnim organom.

Organe cestne uprave ter krajevne in poljske policije naj politična oblastva vzemó v prisego na njih služno dolžnost. V službi je treba, da nosijo posebno znamenje, ter kedar opravljajo svojo službo, stojé v eni vrsti z javnimi organi.

§. 33. Globa, pobrana za prestop ek čez ta cestno-policijski red ali čez kakošno cestno-policijsko naredbo, pride v okrajno-cestni zaklad tistega okraja, kjer je bila kazenska razsodba izrečena.

Národno-gospodarske stvari.

Ljudski učitelji v Goriški kmetijski šoli.

Kmetijska šola v Gorici, v kateri je bilo letos 22 slušateljev, med njimi sta bila le 2 učitelja iz Kranjskega, se je pričela 20. septembra in se je 20. oktobra končala. Podučevala sta v ti šoli, katere voditelj je bil dr. Mona, gospoda prof. Povše in Kuralt. Gosp. Povše je predaval geologijo (zemljeznanstvo), izboljševanje zemlje, gnojenje, obdelovanje njeno in za to potrebne kmetijske stroje. Gosp. Kuralt je razlagal fiziko s posebnim ozirom na klimatologijo (vremenoslovje).

Prvi izlet so slušatelji kmetijske šole v Gorici imeli k gosp. dr. Leviju blizu Gradiške. Tukaj se je videlo, kakošno zemljo in lego trta ljubi in kako se mora z njo ravnati, da jo tudi močna burja tako hudo ne pokvari in jej močni viharji ne škodujejo. Videli so g. slušatelji, kako se more vsaki posamezni del zemlje dobro obrniti in kako se lahko pomaga k hitrejšemu dozorenju sadja. Videlo se je pri gosp. dr. Leviju modro delovanje z gnojem in vsa za obdelovanje zemlje potrebna kmetijska orodja. Videla se je umno uravnana in dobro izdelana vinska klet, dalje se je videl pripravi kraj in potrebno orodje za ohranjenje jajčic in semena svilnih gosenic.

Potem, ko sta gosp. prof. Povše in Kuralt slušateljem razložila in dokazala korist kmetijskih strojev (mašin) za obdelovanje zemlje, je gosp. dr. Levi vse pričujoče gospode slušatelje kmetijskega kursa povabil na kozarec dobrega vina, katero on na dobro obdelanem vinogradu prideluje.

Drugi izlet je bil v c. kr. gozd, v katerem se je videlo, kako se more gozd odgojevati. Videli so slušatelji tukaj lepe grede bukovih, borovčevih in hrastovih dreves. Tretji izlet je bil v vrt kmetijske šole v Gorici. Tukaj so učitelji praktično poskušali kmetijska orodja, katera bi bila boljša za obdelovanje zemlje. Pri tej poskušnji so g. učitelji, kateri so imeli čast se vdeležiti kmetijskega kursa v Gorici, po praktični poskušnji spoznali, da ima Hohenheimsko oralo prednost pred marsikaterim drugim oralom.

Imenovano oralo ni težko in zemljo prav dobro obrača. Oralo, katero zemljo le na stran vrže (meče), ne zadostuje dobrimu obdelovanju zemlje. Oralo, da je za obdelovanje zemlje dobro, mora popolnoma površnje plast zemlje obrniti in to Hohenheimsko oralo prav dobro stori.

Četrta ali zadnja izlet je bil v Amonestero blizu Akvileje k baronu Riterju, pri katerem so gosp. slušatelji videli vsa za obdelovanje zemlje potrebna kmetijska orodja, lepo obdelane in uravnane vinograde, kateri se razprostirajo po lepi ravnini nekdanjega mesta Akvileje, katero je grozoviti Atila razdjal in pokončal.

Pri gosp. baronu Riterju, kateri ima kakih 500 repov goveje živine, se je videlo modro gospodarstvo z živinorejo in umno napravljeni hlevi in gnojišča. Tukaj so se videle jako lepe krave Marijadvorskega, Tirolskega, Muricodolskega, Švicarskega, Bernskega, Pincgavskega in Forlanskega plemena. Tukaj se je videlo, koliko da nese kmetu živinoreja, če je na pravem mestu. Potem, ko so slušatelji ogledali lepo izrejena goveda, so se podali v Akvilejo, kjer so potem pri krčmarju F. M. imeli skupno kosilo, pri katerem so se odmevale slovenske pesmi.

Vsi g. učitelji, kateri so se vdeležili kmetijskega kursa v Gorici, so pridobili lepe in potrebne vednosti v kmetijstvu. Toraj posebna hvala zato gré gosp. prof. Povšetu in Kuraltu, katera sta se skozi celi mesec jako trudila slušateljem dobro razložiti lepe in koristne nauke kmetijstva, brez katerih kmet nikakor popolnoma svojega namena doseči ne more.

Politične stvari.

Pred tremi leti.

Tudi spomin koristi.

Pod tem naslovom je prinesel „Vaterland“ sestavek, ki je vreden, da ga tudi mi Slovenci v svojem jeziku beremo. Tako-le se glasi:

„14. septembra je bil Českemu deželnemu zboru izročen kraljevi dopis od 12. septembra, v katerem so stale sledeče besede:

„„Spominjaje se državnopravnega stališča krone Česke in v zavesti blišča in moči, katero je ona dodelila Nam in Našim prednikom, — spominjaje se nadalje nepremakljive zvestobe, s katero je Česki narod zmirom podpiral Naš prestol, pripoznavamo radi pravice tega kraljestva, in smo pripravljeni to priznanje ponoviti s prisego kronanja.““

9. in 10. oktobra 1871 je s privoljenjem Njegovega Veličanstva cesarja od komisije 30 deželnih poslancev izdelano spravno pismo sprejela večina dveh tretjin Českega zbora.

13. oktobra je deželni zbor Tirolski sklenil adresso do cesarja, ki se v bistvenih zadevah popolnoma sklada s sklepi Českega deželnega zbora, — isti dan je moravski deželni zbor sklenil adresso do cesarja, katera popolnoma pritrjuje fundamentalnim člankom.

Ravno ta dan je tudi pristopil Kranjski deželni zbor fundamentalnim člankom.

14. oktobra je cesar iz Ischl na prišel na Dunaj, da sklene odgovor Českemu deželnemu zboru. Grof Beust je fundamentalnim člankom ugovarjal s temi-le točkami:

1. Pogodba z Ogersko se ne sme več prenarediti.

2. Vse dotične postave (tedaj tudi postava o obravnavi skupnih zadev) se smejo le po tisti poti prenarediti, po kateri so narejene bile;

3) državnopravno stališče Avstrijskih dežel je razsodila že ustava;

4) vlada ne obljubi v cesarjevem dopisu prinesiti fundamentalne članke državnemu zboru v razpravo.

15. oktobra so popolnoma zanesljivi računi kazali, kako stojé stranke v državnem zboru, namreč: 139 poslancev za spravo med narodi zavzetih, 64 pa ustavovercev, po tem takem večino dveh tretjin za grofa Hohenwarta.

16. oktobra je bil kraljevič Saksonski pri našem cesarju.

Vsi Dunajski časniki so že govorili o tem, da omahuje ministerstvo Hohenwartovo.

— Grof Andrassy prišel je na Dunaj.

— Časnik „Montags-Revue“ (kandidat za ministerstvo dr. Unger) piše: „... Posebnih simpatij za ustavoverno stranko ni. Če kaj ustavi na pomoč pride, je na podlagi sedanje državne sisteme pridobljena srečna vnanja politika....“

17. oktobra: Andrassy izreka, da se s spomenico Beustovo, katero mu je cesar v prevdarek dal, vjema.

20. oktobra sklene cesar odgovor Českemu deželnemu zboru v smislu, ki je nasproten Hohenwartu.

20. oktobra razglša časnik „östrerr. Journal“ sestavek z naslovom: „Kralj Andrassy“.

24. oktobra sta grof Henrik Clam-Martinic in dr. Rieger prišla na Dunaj, in spišeta spomenico proti reskriptu v smislu Beustovem načrtanemu, v katerem povdarjata to, da so obravnave za spravo tekle pod okriljem cesarjevem.

26. oktobra je ministerstvo Hohenwartovo poklonilo cesarju pismo, v katerem prosi, da ga odveže službe svoje.

30. oktobra je cesar razpustil ministre vse razun Holzgethana.

4. novembra izročuje deželni zbor Česki Holzgethanov odgovor odseku.

6. novembra prosi Beust, na višem mestu zato opominjan, izpusta iz svoje službe.

8. novembra je bil iz službe izpuščen.

16. novembra dobí knez Adolf Auersperg nalog, naj sestavi novo ministerstvo.

Konec teh državopravnih obravnav kaže:

1. Cesarjevo priznanje pravic Českega kraljestva.

2. Gotovost, da v Avstriji ne velja parlamentarna vlada, in sicer zato ne, ker v parlamentarni sistemi nikakor ni navadno, da se odstrani ministerstvo, ki ima večino dveh tretjin za seboj.

To oboje daje nam upanje, da sedanja sistema, če tudi ima za zdaj večino dveh tretjin v državnem zboru, nikakor ne more misliti, da tudi v prihodnosti je veljava gotova.

Slovansko slovstvo.

* СРБАДИЈА (Srbadija) se zove ilustrirani list za zabavo i poduk, ki je začel izhajati 15. oktobra na Dunaji. Na ogled in naročbo razpošiljana dva poziva kažeta res krasne slike, in ker list bode donášal članke v smislu velecenjenega nemškega „Ueber Land und Meer“, vreden je, da tudi pri nas Slovencih, katerim ga toplo poročamo, dobí obilo naročnikov. Cena za celo leto mu je 6 gold., na pol leta 3 gold., na $\frac{1}{4}$ leta 1 gold. 50 kr. Naročnina se pošilja pod adreso: Administration der „Srbadija“, Wien III. Ungergasse Nr. 2.

* Pod naslovom: „Dejanski nauki o kopitnem podkovstvu s podobami.“ V angleščanskem jeziku spisal William Miles. V slovenskem jeziku na svét dala kranjska deželna komisija za konjstvo — je ravnokar na svitlo prišla knjižica, o kateri drugi pot kaj več govorimo.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

12. seja 16. oktobra. Akoravno nam je poročati še o nekaterih točkah 11. seje, to za danes vendar opustimo; spregovorili bomo o najvažnejših obravnavah 12. seje, in sicer najpred o obravnavi gledé ustanovitve kmetijske šole za Kranjsko.

Za ustanovitev te šole dela se že od leta 1862, zanimata se za to stvar ne le kmetijska družba in deželni zastop, ampak tudi veliki in še celó manjši posestniki. O silni potrebi take šole toraj le še spregovoriti bese-dico, bi bilo bob v steno metati; vendar je nam nasprotna stranka zopet napenjala vse moči, da bi bila stvar zavlekla in to menda edino le zavolj tega, ker se naša mladež iz kmetije podučevati zamore na taki šoli le v slovenščini.

Zlasti odlikoval se je v tej viharini debati Kranjski „Hoch Tory“ Križki baron Apfaltrern. Čeravno je plemenitnik najmodrejšje krvi, vendar je bilo obnašanje njegovo, naravnost smemo izreči, tako surovo, neotesano in strastno, da se tacega ne nahaja med le nekoliko izobraženimi ljudmi. Toda preidimo zdaj na predmet, o baronu Apfaltrernu pozneje.

Da bi bil zamogel deželni odbor kaj več storiti pri c. k. ministerstvu kmetijstva v dosego državne podpore za to šolo, sprožil je v lanskem deželnem zboru vprašanje, koliko se bo dovolilo iz deželnega zaklada za kup kmetije za Dolenjsko kmetijsko šolo. Deželni zbor je v seji 20. decembra 1873 za kup take kmetije, za potrebna popravljajna in za zidanja in za notranjo uredbo te šole dovolil iz deželnega zaklada 20.000 gld. in če treba še več. Na podlagi tega sklepa deželnega zbora je deželni odbor poprosil c. k. ministerstvo poljedelstva za ustanovni prinesek 30 000 gold. in za letni vzdržalni prinesek od vsaj 2400 gold. iz državnega zaklada. Gospod minister poljedelstva sam — izrečno pripoznaje živo potrebo, da se napravi kmetijska šola na Kranjskem, — je sklep deželnega zbora pozdravil najprijaznejše in najuljudnejše, ker je iz tega razvidel, da hoče deželni zastop v pospeh poljedelskega poduka dajati tudi varno podporo; obljubil je za ustanovitev prinesek 20.000 do 30.000 gold. in za vzdrževanje te šole letni prinesek 2400 gold. iz državnega zaklada.

Deželni odbor je pa med tem časom tudi ogledati dal kmetije, ki so se mu ponujale v ta namen. Akoravno pa je z navedenim sklepom deželnega zbora 20. decembra l. 1873 dobil privoljenje, da kupi posestvo, vendar je mislil si, da končni sklep prepusti deželnemu zboru, ker so se predobravnave in ogledovanja kmetij potegnile do začetka sedanjega deželnega zborovanja, ker je stvar tudi v denarstvenem obziru prevelike važnosti, in ker dovoljen prinesek iz deželnega zaklada nikakor ne bi zadostoval za nameravani namen.

Dotični deželnozborni odsek je letos po temeljitem pretresovanji, — katerega so se vdeležili skoraj vsi poslanci, potem deželni inženir, ki je posestva ogledal, in strokovnjak v takih zadevah, profesor kmetijske šole Povše iz Gorice — deželnemu zboru nasvetoval sledeče: 1) deželni odbor naj za kmetijsko šolo kupi posestvo; našteval je odsek tudi posestva, katera bi bila v ta namen najbolj pripravna; 2) če bi se kako posestvo ponudilo, naj se deželni odbor ozira tudi na to; 3) deželni odbor naj se pooblastuje, k glavinskemu premoženju deželnega zaklada spadajočih javnih obveznic (obligacij) toliko prodati, kolikor je treba, da se s tem in z državno podporo plača kupna cena posestva in oprava šole; 4) plača vodje, učiteljev, vrtnarja in gospodar-skega nadzornika, potem učila in druge potrebsčine naj se plačajo vsako leto iz državne podpore in iz deželnega zaklada; 5) če bi deželni odbor kupil posestvo, ki bi imelo več zemljišča, kakor ga šola potrebuje, naj v ugodnem času nepotrebna zemljišča dá v najem ali pa poproda; 6) deželni odbor naj na to dela, da se šola odpre jeseni leta 1875; 7) gozdarska šola v Šneperku naj preneha brž, ko se odpre deželna kmetijska šola, in 8) je odsek nasvetoval tudi pravila za kmetij-